

Національна академія педагогічних наук України
Інститут обдарованої дитини НАПН України

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЕЛІТА І ОБДАРОВАНІСТЬ: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

(у матеріалах збережено авторську стилістику і орфографію)

22-23 грудня 2010 року

м. Київ

Національна академія педагогічних наук України
Інститут обдарованої дитини НАПН України

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ЕЛІТА І ОБДАРОВАНІСТЬ: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ»

(у матеріалах збережено авторську стилістику і орфографію)

22-23 грудня 2010 року

м. Київ

ЗМІСТ

Кременев В.Г. Еліта: генеза і сутність.....	4
Ільїн В.В. Еліта «грошового ладу»: еліта чи псевдо еліта?	11
Пролесев С.В. Теоретичний статус концепту еліти.....	15
Машталер А.А. Еліта: соціокультурний та людиновимірний контекст.....	25
Шморгун О.О. Українська духовна еліта під кутом зору цивілізаційного аналізу.....	31
Курбатов С.В. В пошуках ідеї університету, адекватної сьогодення: дослідницький університет + підприємницький університет = університет світового класу?.....	39
Ліпін М. В. Освіта як простір конституювання еліти	48
Колесова О.А. Еліта в освітньому середовищі мережевого суспільства.....	56
Ваганова Н. А Дослідження феномену обдарованості в сучасній психологічній науці.....	64
Шемуда М.Г. Проблема обдарованості в контексті елітарної освіти україни.....	74
Макаренко Н.М. Чи вважати обдарованість запорукою елітарності?.....	79
Гольдштейн Д.М Розвиток обдарованості через систему елітної освіти.....	85
Дмитренко Г. А., Ріктор Т.Л. Ціннісна управлінська еліта як поєднання обдарованості і соціалізації особистості: шляхи формування в системі освіти.....	90
Скотний П.В. Від елітного знання до інтелектуальної еліти (методологічний аспект).....	96
Шморгун О. О. Проблема формування української інтелігенції: антиміфологічний підхід	102
Рудь Б.Ю. Еліта у конфуціанстві – природний та суспільний аспект.....	108
Третяк Т.М. Психологічна готовність до творчого сприймання інформації як основа обдарованості.....	114
Біла І.М. Технологія розвитку творчого конструкторського пошуку в дошкільному віці.....	124
Медведєва Н.В. Ресурси актуалізації розвитку художніх здібностей дітей у молодшому шкільному віці.....	132
Латиш Н. М. Розвиток конструктивних здібностей молодших школярів у процесі розв'язування задач.....	141
Комаровська О.А Художня обдарованість особистості як система різновидів.....	149
Шаповалов Б.Б., Шаповалов В.Б Розвиток обдарованості обдарованого кікбоксера на етапі підготовки до вищих досягнень.....	156
Вознюк О.В. Шляхи формування лідера у контексті його фундаментальних характеристик.....	161
Дубасенюк О.А. Креативність майбутнього вчителя як передумова роботи з обдарованими учнями.....	170
Мітлош А.В. Інноваційні трактування феномену лідерської обдарованості.....	175
Вербівський Д. С. Професійна етика сучасного фахівця як складова професіоналізму.....	183
Ільїна Г.В. Обдарованість в "постелітарному суспільстві".....	190
Баздирська О. В. Підготовка майбутніх учителів математики до роботи з обдарованими дітьми в контексті гуманітаризації освіти.....	196
Онофрійчук О.А., Воробйова А.І. Наукові еліти та їх формування в трансформаційному суспільстві.....	202
Чирчик С.В. Компетентній підхід в дизайн-освіті.....	209
Гармаш С. А. Педагогічні умови творчого самовдосконалення обдарованих молодих науковців.....	213
Дятленко Н. Педагогічні підходи до формування ціннісного самоставлення у дошкільників.....	220
Коновалчук М.В. Реалізація ідей педагогіки життєтворчості в контексті ноосферної освіти в Україні.....	226
Остафійчук Т.В. Лідерська обдарованість і управлінська еліта.....	235
Бевз О.П. Елітарність та обдарованість у США.....	241
Ріктор Т.Л. Модель формування елітного менеджера в системі освіти з урахуванням відповідних ключових якостей обдарованої особистості....	251
Расповов В.Б. Історичний досвід: відтворення інтелектуального потенціалу в повоєнному СРСР.....	258
Кочерга О.В. Психофізіологічні чинники емоційно-почуттєвої обдарованості дошкільника.....	264
Турчина Л.И. Елітарність як психосоціальна стратегія обдарованої особистості.....	272
Бодрова Д.В. Особливості оновлення економічних і політичних еліт в умовах сучасних суспільних трансформацій.....	278
Ткаченко Л.І. Григорій Сковорода про виховання еліти як елітарності як наслідок розвитку особистості.....	282
Бажанюк В.С., Кунгурцева Л.В Психологічні особливості діагностики обдарованих учнів в умовах навчання в школі-інтернаті.....	289
Ялі М.Х. Еліти та структурні особливості інформаційних суспільств....	298
Кореневская М. Е. Система индивидуальной поддержки и сопровождения одаренности в муниципальном образовательном пространстве: опыт реализации проектов социо-гуманитарной направленности.....	304
Абрухова В.В Творческая деятельность педагога и ребенка – стратегия развития учреждений дополнительного образования.....	311
Левшина А.А. Волонтеринг: технология обучения и социализации одаренных подростков.....	317
Филюненко А.А. Интеллектуальные игры как форма элитного обучения в условиях общедоступного образования.....	320

мотивації діяльності, який пов'язаний з потребою індивіда добиватись успіхів та уникати невдач. В основі цього процесу лежить емоційне переживання, пов'язане з соціальним прийняттям успіхів, яких досягає індивід. Дослідженням мотивації досягнення займався Д. Макклеланд. Згідно із теорією вченого, люди з високим рівнем мотивації досягнення відрізняються наступними особливостями: вони володіють здатністю ставити перед собою високі і досягненні цілі; для них важливіші особисті досягнення у праці, чим винагорода за успіх, і дуже важлива оцінка якості їхньої роботи.

Сьогодні, коли мова йде про ефективне лідерство, виникає питання не лише про посилену самомотивацію лідера, а й про мотивування (стимулювання) послідовницького процесу.

З мотивування послідовників тісно пов'язане поняття «харизма», яке, на нашу думку, займає важливе місце у структурі особистості лідера. Сьогодні психологи поняття «харизма» трактують як сукупність вмінь та навиків, якими володіє особистість і які призведуть до досягнення поставленої мети. Науковці роблять акцент не на вродженні надякості особистості, а на сумі вмінь і навиків, які можна розвивати до високого рівня. Ніколаус Б. Енкельман вважає, що харизматичним лідером може стати сьогодні кожна людина [9]. На думку Енкельмана, між мотивацією та харизмою існує тісний зв'язок; якщо у людини низька мотивація, то, відповідно, слабо розвинені харизматичні якості. Харизматичний лідер – людина, яка здатна повести за собою і підкорити своїй волі інших людей.

Висновки. Проблема лідерської обдарованості потребує комплексного дослідження з урахуванням усіх аспектів. Окрім генетичних факторів під час дослідження необхідно враховувати вплив соціальних факторів на розвиток обдарованої особистості лідера. На нашу думку, значний вплив на становлення та розвиток лідерської обдарованості здійснюють: мікрофактори (сімейна ситуація, освіта, друзі), мезофактори (культурна різноманітність, релігія, подорожі), макрофактори (суспільно-політичний устрій у державі). Від особливостей наповнення та впливу усіх чинників соціалізації залежить рівень сформованості основних здібностей, якостей та психологічних особливостей особистості лідера. У структурі лідерської обдарованості провідне місце займає практичний інтелект (соціальний, емоційний), креативність та мотивація досягнення успіху.

Література:

1. Айзенк Г.Ю. Интеллект: новый взгляд // Вопросы психологии. – 1995. – №1. – С. 111–131.
2. Байхем Вильям. Воспитай своего лидера. Как находить, развивать и удерживать руководителя / Байхем Вильям. – М.: Вильямс, 2002. – 416 с.
3. Гарнер Г. Множинні інтелекти. Теорія у практиці: Хрестоматія / Гарнер Г. – К. : Мегатайп, 2004. – 288 с.
4. Дилтс Р. НЛП: навики ефективного лидерства / Дилтс Р.; [пер. с англ. Н. Мигаловской]. – СПб.: Питер, 2003. – 224 с.
5. Ке де Ври М. Мистика лидерства. Развитие эмоционального интеллекта / Ке де Ври М.; [пер. с англ. М. Шалунова]. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 311 с.
6. Моляко В.А. Проблемы психологии творчества и разработка подхода к изучению одаренности // Вопросы психологии. – 1994. – №5. – С. 86–95.
7. Практический интеллект / [Р. Дж. Стернберг, Дж. Б. Форсайд, Дж. Хедланд и др.]. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
8. Хесселблейн Ф. Лидерство без границ / Хесселблейн Ф., Голдсмит М., Сомервилл А.; пер. с англ. Б.А. Зуев (гл. 1-3), Д.Г. Кириченко (гл. 4-23). – М.: Альпина Паблишер, 2001. – 315 с.
9. Энкельман Николаус Б. Харизма. Личностные качества как средство достижения успеха в профессиональной и личной жизни / Энкельман Николаус Б. [пер. с нем. Н.А. Врублевской]. – М.: АО «Интерэксперт», 2000. – 272 с.
10. Яковleva E.L. Развитие творческого потенциала личности школьника // Вопросы психологии. – 1996. – №3. – С. 28–34.
11. Bar-On R. How important is it to educate people to be emotionally and socially intelligent, and can it be done? // Perspectives in Education. – 2003. – Vol. 21, №4. – P. 3–13.
12. Goleman D. Social Intelligence: The New Science of human relationship. / Goleman D; New York: Batman Books, 2006. – 403 p.
13. Guilford J.P. The nature of human intelligence. / Guilford J.P.; New York: McGraw Hill, 1967. – 156 p.

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА СУЧASNOGO FAXІVЦЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Вербівський Д. С.

асpirант кафедри педагогіки
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
dverbovskiy@mts.com.ua

Вербівський Д. С. Професійна етика сучасного фахівця як складова професіоналізму. У статті розглянуту деякі особливості становлення та розвитку професійної етики як актуального аспекту проблеми трансформації еліти. Представлено погляди науковців щодо визначення сутності та ролі етики у суспільстві. Окреслено деякі тенденції формування професійної етики персоналу галузі мобільного зв'язку.

Вербовский Д. С. Профессиональная этика современного специалиста как составляющая професионализма

В статье рассмотрены некоторые особенности становления и развития профессиональной этики как актуального аспекта проблемы трансформации элиты. Представлены взгляды ученых относительно определения сущности и роли этики в обществе. Очерчены некоторые тенденции формирования профессиональной этики персонала отрасли мобильной связи.

Verbiivsky D. S. Modern specialist professional ethics as a part of professionalism.

The article considers some peculiarities of professional ethics formation and development as the actual aspect of the elite transformation problem. Scientists' ideas as for the determination of the essence and the role of the ethics in the society are represented. Some tendencies of the personal professional ethics formation in the sphere of mobile communication service are underlined.

В умовах становлення громадянського суспільства в Україні відбувається посилення уваги до процесів формування етичних якостей кожного громадянина. Як зазначено в законах України "Про освіту", "Про професійно-технічну освіту", "Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті", особливої уваги потребує формування особистості, що активно включається у суспільне життя, сумлінно виконує професійні обов'язки, керується демократичними принципами. Акцентується також увага на необхідності формування правової та політичної культури, поваги до національних і загальнолюдських цінностей, критичності й самокритичності, вміння приймати самостійні рішення та відповідати за їх реалізацію [6].

Соціальний та науково-технічний розвиток вносить суттєві зміни у найрізноманітніші сторони людської діяльності, і зокрема трудову. У період становлення ринкових відносин, інтегрування у світові економічні процеси особливо гостро відчувається потреба в визначенні еліти певної професійної галузі: фахівців, які володіють ефективними способами та прийомами спілкування, здатні формувати позитивний мікроклімат в колективі, налагоджувати продуктивні стосунки з колегами, партнерами. Еліта (від лат. "elige" і франц. "elite" – кращий, вибраний) означає категорію людей, "організовану меншину", що володіє високим престижем, статусом, індексом у сфері своєї діяльності та виконують найбільш важливі й відповідальні функції в суспільстві [3, с. 147]. Останнє зумовлює необхідність узагальнення накопиченого досвіду та пошуку шляхів оновлення теоретико-методологічних засад проблеми професійної етики фахівця як важливої складової сучасної еліти, що є метою даної статті.

Отже, забезпечення високого рівня професійної підготовки кадрів є пріоритетним завданням та предметом особливої уваги української держави. Особливого значення набуває виділення шляхів та способів формування етики фахівців в регулюванні різних видів праці, що пов'язане з прагненням постійно вдосконювати норми поведінки згідно до суспільних вимог. Актуальним, в цьому контексті стає трансформація еліти, яка ініціює прогресивні зміни, виробляє та демонструє зразки мислення й поведінки, що

приймаються соціальною (професійною) групою або суспільством як нормативні. Вона краще справляється з виконанням певних соціальних функцій (пізнання природного й соціального світу, державне управління та безпека, економіка й бізнес, кваліфіковане виконання роботи за фахом), володіє якостями, що сприймаються в даному суспільстві як найвищі цінності.

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить про достатню увагу науковців до проблеми професійно-етичних якостей фахівців: співвідношення загальнолюдського й професійного компонентів моралі (Т. Аболіна, М. Бенедиков, Л. Гасюк, Є. Грабаренко та інші); шляхи формування моральних якостей фахівців різних професій (А. Кузнецова, Н. Сопнева, О. Романовський, Н. Тимченко); теоретичні та практичні питання педагогічної моралі (Г. Васянович, Е. Гришин, Я. Котигер, І. Чернокозов та інші).

Загальні підходи по розв'язанню проблеми підготовки менеджерів до професійної діяльності розглядалися зарубіжними (Х. Грютер, П. Ульріх, К. Хоман Г. Штайман) та вітчізняними (Ю. Голубєв, В. Дюков, С. Макаров) дослідниками; обґрунтування умов та шляхів цілеспрямованого формування у менеджерів професійної етики досліджували Ю. Морозов, Ф. Русинов, С. Уткін, В. Яровий та інші.

На сучасному етапі світового розвитку з'являються нові тенденції формування професійної етики, що пов'язані з розповсюдженням інформаційно-комунікаційних технологій (Інтернет, цифрові технології обробки зображень, персональний комп'ютер, атомна енергетика, мобільний зв'язок та інші), які грають визначну роль у соціальному прогресі, але в руках фахівця з низькими моральними якостями можуть привести до руйнівних впливів на суспільство та природу. Отже, підсилення ролі моральних чинників у системі стимулювання праці, гуманізація різних її сфер веде до постійного розширення кола професій та вимагає окреслення морально-етичних норм, що відображають специфіку трудової діяльності.

Сутність та особливості трудових відносин розглядає професійна етика, що розвивалася у тісному взаємозв'язку з моральними уявленнями про добро, справедливість, людяність; про красу, порядок, благоустрій, побутову доцільність та регулювала вимоги суспільства у галузі розподілу праці, виникнення та розповсюдження різних професій. Вона з'явилася у межах конкретних видів діяльності як необхідний елемент професійних знань, культури та нормативної поведінки, де існувала погроза життю людини або була необхідність узгодженості дій різних фахівців. Її витоки простежуються ще в робовласницькому суспільстві. Різні аспекти розробки теоретичних основ етичних знань знайшли своє відображення в історії зарубіжної та вітчізняної педагогічної думки (Конфуцій, Платон, Сократ, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковорода та інші). Питання формування основ професійної етики розглядалися у працях Аристотеля, Протагора, Т. Гоббса, Дж. Локка, Е. Канта та інших відомих філософів та педагогів минулого [5].

Професійна етика має власне призначення, яке полягає у формуванні етичних правил кожного виду трудової діяльності, з врахуванням специфічних особливостей її організації. Виділяють багато видів професійної етики (лікарська, педагогічна, етика вченого, актора, художника, підприємця, інженера), що склалися протягом існування та розвитку суспільства, та відображують специфічні особливості певної праці. Вони спрямовані безпосередньо на людину в тих чи інших умовах її життя та мають свої традиції, що свідчить про наявність наступності основних етичних норм, вироблених представниками тієї чи іншої професії протягом століть. Кожен з них визначається своєрідністю та має свої специфічні вимоги в галузі моралі.

Педагогічна етика розглядає сутність основних категорій педагогічної моралі, до яких можна віднести систему уявлень про справедливість, добро, та інші чесноти, що виступають своєрідною оцінкою характеру життєвих явищ, моральних достоїнств і вчинків людей. До діяльності вчителя застосовуються всі основні етичні поняття, поряд з тим, відображуються такі риси поглядів, діяльності і відносин, що виділяють педагогічну етику у відносно самостійний розділ науки [9, с. 27-33].

Етика вченого припускає сформованість, в першу чергу, таких моральних якостей, як наукова сумлінність, особиста чесність, патріотизм. Судова – потребує чесності, справедливості, відвертості, гуманізму, вірності закону. Професійна етика в умовах військової служби вимагає чіткого виконання службового обов'язку, мужності, дисциплінованості, відданості Батьківщині. Етика аудитора включає ряд принципів етичної поведінки та ставлення до виконання фахових обов'язків, що відповідають вимогам міжнародних нормативів аудиту, від дотримання яких залежить авторитет працівника, його професійна придатність [1, с. 14-15].

Особливим проявом професійної етики є економічна, під якою розуміють сукупність норм поведінки підприємця, а також вимоги, що ставить суспільство до стилю роботи, прийомів та методів конкуренції, характеру спілкування між учасниками бізнесу, їх соціального статусу. Вона допомагає адаптувати до практичних потреб бізнесмена відомості про етичні поняття, моральні вимоги до стилю роботи та зовнішнього обліку. Досить часто економічну ототожнюють з діловою етикою, під якою прийнято розуміти культуру проведення переговорів з партнерами, складання документації, використання етичних методів конкуренції тощо [4].

Необхідність визначення етичних принципів сучасного світового бізнесу привело до виникнення етики бізнесу, яка вивчає відповідності етичних норм людства до діяльності й цілей ділової організації, та є інструментом аналізу і вирішення проблем, які постають перед працівниками даного напрямку. Основними її принципами є планування та стратегія, суть яких полягає у виробленні іміджу, налагодженні зв'язків, формуванні стійкої довіри до бренду, використанні та застосуванні особистих позитивних тенденцій, що призводять до зростання загальної ефективності організації праці [4].

Короткий аналіз особливостей етики різних професій доводить, що вона вимагає кваліфікованого виконання обов'язків, що мають бути спрямовані на планомірне використання трудового потенціалу задля забезпечення соціального і морального прогресу, задоволення потреб та інтересів суспільства. Однак, професійна етика не створює чітко окреслених етичних норм для всіх працівників, оскільки їх вибір у кожному окремому випадку визначається специфікою професійної діяльності, сформованістю особистісних якостей. Відтак, загальні моральні норми конкретизуються у трудовій діяльності людини з врахуванням специфіки її професії.

На сучасному етапі розвитку суспільства з'являються нові тенденції формування професійної етики, оскільки держава розглядає моральні якості фахівця як один з провідних компонентів його професійної придатності. Задля більшої ефективності та науковості створюються спеціальні заклади, наприклад, Центр етики і професій Гарвардського університету (Harvard Center for Ethics and the Professions) і асоційована з ним сіть центрів та інститутів, де розробляються сучасні кодекси професійної етики [4].

Визначну роль у сучасному суспільстві грають інформаційно-комунікативні технології, серед яких найбільш впливовими є Інтернет, персональний комп'ютер, мобільний зв'язок та ін. Майже всі вони пов'язані з інформацією (обробкою, передачею, способом зберігання, технічними засобами), що спонукає до пошуку шляхів забезпечення безпеки бізнесу, та ставить підвищенні вимоги до професійної етики сучасних фахівців, як основного елементу професіоналізму, впливає на усвідомлення важливості та значущості її розроблення та дотримання.

Галузь телекомунікацій, незважаючи на порівняно невеликий термін існування стала однією зі стратегічних в сучасному суспільстві, оскільки вона є з'єднувальною ланкою як промислової сфери (послуг і споживачів), так і різних географічно розрізнених частин країни та її економічних центрів. Ідея телефонного та мобільного зв'язку виникла майже одночасно, але розвиток мобільного, від появи до широкого використання у всіх країнах, пройшов майже сторічний шлях, оскільки виробники телефонних систем не вбачали достатньої економічної користі в переході до бездротових технологій.

Розвиток та вдосконалення телекомунікаційних мереж загального користування України здійснюється відповідно до Закону України "Про телекомунікації" та "Концепції розвитку телекомунікацій України", в яких акцентується увага на залученні новітніх технологій, стимулюванні професійної конкуренції в інтересах споживачів. Вказується також на те, що телекомунікації є невід'ємною частиною виробничої та соціальної інфраструктури України, і призначенні для задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, органів державної влади в даних послугах, а основним принципом їх функціонування є впровадження світових досягнень, залучення та використання вітчизняних та іноземних ресурсів, технологій та досвіду [6, с. 451].

Отже, підвищення рівню технологізації та інформатизації, технічні

досягнення у різних сферах сучасного суспільства призвело до виникнення низки нових професій, та потреби формувати систему їх професійно-етичного забезпечення. Етика персоналу центру обслуговування абонентів мобільного зв'язку, на наш погляд, є різновидом етики бізнесу, але відрізняється деякими особливостями, що пов'язані зі специфікою виникнення та становлення мобільного зв'язку та подальшим розвитком цієї галузі. Професійну етику персоналу центру обслуговування абонентів мобільного зв'язку будемо розуміти як сукупність моральних норм та способів поведінки, що відображає специфіку фахової діяльності, ставить певні вимоги до формування етичних якостей працівників, регламентує й регулює виконання ними професійних обов'язків.

Швидкість, з якою відбуваються зміни у суспільстві в цілому та у сфері бізнесу, зокрема, зумовлює необхідність формування нового покоління спеціалістів, здатних не лише ефективно й грамотно вести торгівельні операції, але й дотримуватися вимог професійної етики, які є загальноприйнятими у цивілізованому світі, оскільки для більшості компаній існує розуміння, що успіх професійної діяльності базується не тільки на фінансовій могутності, але й на високій якості обслуговування клієнтів.

Якості, принципи та правила поведінки, якими мають регулювати відносини у соціумі, представлені у етичних кодексах, під якими розуміють перелік моральних норм, яким має слідувати окрема людина або певний колектив [5]. Моральні якості, якими повинен володіти працівник певної професії, відображаються у кодексах професійної етики (честі, поведінки), під якими розуміють своєрідні нормативні документи, що включають етичні норми та правила, які розробляються на основі загальних принципів моралі, досвіду, специфічних особливостей даного виду трудової діяльності, а також контроль за дотриманням та способи його обґрунтування.

Кодекси слугують суспільству гарантією якості, несуть інформацію про стандарти та обмеження діяльності працівників у певній галузі та надають можливість попередити неетичну поведінку. Вони спрямовані на забезпечення більш ефективного виконання службових обов'язків, оскільки багато видів професійної діяльності (лікаря, юриста, педагога, журналіста, менеджера тощо) мають підвищені морально-етичні вимоги.

Це можуть бути стандарти, за якими працюють окремі фірми (корпоративні кодекси) або правила, що регулюють відносини цілої галузі (професійні кодекси). Професійні етичні кодекси приймають спеціалісти певного виду трудової діяльності. Вони грають роль регулятора міжособистісних відносин та надають особливого морального сенсу спільній професійній діяльності людей. Виходячи з зазначеного, професійно-етичні кодекси, що стали частиною суспільної моралі, виконують такі соціальні функції [5, с. 167]:

- пізнавальну, що реалізується у відображені об'єктивних процесів професійного розподілу праці у конкретних суспільно-історичних умовах;
- регулятивну, яка забезпечує взаємозв'язок з суспільством та озброєнням специфічними прийомами праці;

▪ ціннісно-орієнтаційну, завдяки чому надаються та закріплюються уявлення про моральний ідеал професіонала, професійні обов'язки, честь, совість, справедливість.

Отже, кожен суб'єкт професійної діяльності повинен використовувати конкретні морально-етичні правила, які є характерними для певної праці та, з одночас, виступати як об'єкт впливу, що розраховує на повагу, розуміння, співчуття, етичне ставлення. Виходячи з зазначеного, професійний етичний кодекс має повно відображати реальну ситуацію у суспільстві та особливості професії, де він розробляється.

За сучасних умов активного розвитку ринкових відносин та гуманізації різних сфер праці відбувається постійне розширення кола професій, що претендують на розроблення власних моральних кодексів. Збільшення попиту на отримання послуг центру обслуговування абонентів мобільного зв'язку вимагає кваліфікованих фахівців, що може бути досягнуто на основі формування професійних якостей, які дозволяють їм вільно орієнтуватися у науково-технічних і гуманітарних досягненнях, вирішувати будь-які проблемні ситуації на творчому рівні.

Отже, інтегрування світових економічних процесів та актуалізація проблем трансформації еліти зумовили необхідність підготовки нового покоління спеціалістів, здатних дотримуватися вимог професійної етики, що є загальноприйнятою у цивілізованому світі. Трудова діяльність галузі мобільного зв'язку є порівняно новою в нашому суспільстві, тому питання етики персоналу центру обслуговування абонентів мобільного зв'язку залишається недостатньо вивченим і потребує подальшого розроблення.

Список використаної літератури

1. Аболіна Т. Г. Проблеми соціальної етики в сучасному суспільстві / Т. Г. Аболіна. – К. : Знання, 1999. – 29 с.
2. Андреєва Є. Т. Етика та психологія ділових відносин / Є. [Т. Андреєва, О. П. В. Бутенко, Н. Опікунова та ін.] ; – Х. : Бурун Книга, 2004. – 143 с.
3. Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій / С.П. Барматова. – К. : Аналітичний центр вивчення суспільства, 2003. – 252 с.
4. Ботавина Р. Н. Етика менеджменту / Р.Н. Ботавина. – М. : Прогрес, 2002. – 192 с.
5. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості: [навчальний посібник] / Н. М. Вознюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 196 с.
6. Довгий С. О. Стан та проблеми розвитку телекомуникаційної мережі України / С. О. Довгий // Наука та наукознавство. – № 3. – 2000. – С. 451.
7. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / Авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрушченко, А. Гуржій та ін. – К. : Навч. книга. – [Кн. 3: Модернізація освіти]. – 2004. – 943 с.
8. Палеха Ю. І. Етика ділових стосунків / Ю. І Палеха,

Ю. В. Водерацький. – К. : Знання, 1999. – 139 с.

9. Хоружа Л. Етична компетентність вчителя як основа реалізації гуманістичної освіти / Людмила Хоружа // Шлях освіти. – 2003. – № 3. – С. 27–33.

ОБДАРОВАНІСТЬ В "ПОСТЕЛІТАРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ"

Ільїна Г.В.

молодший науковий співробітник
Інституту обдарованої дитини
НАПН України
e-mail: Galyna.Ilyina@gmail.com

Анотація. Проблема обдарованості розглядається у статті як філософська проблема становлення особистості. Виявляється несвоєчасність концепції еліти. Аналізується роль обдарованості в "постелітарному суспільстві". Показується місце особистості ідентичності в концепції обдарованості.

Аннотация. Проблема одаренности рассматривается в статье как философская проблема становления личности. Раскрывается несвоевременность концепций элиты. Анализируется роль одаренности в "постэлитарном обществе". Показывается место личной идентичности в концепции одаренности.

Annotation. The problem of giftedness is considered in the article as a philosophical problem of becoming a person and personal identity. The concept of elite is disclosed as intimeliness. The role of giftedness in the "postelite society" is analyzed. The place of personal identity in the conception of giftedness is shown.

Розгляд проблеми еліти у контексті розвитку обдарованості ставить ряд світоглядних питань, основним наріжним каменем яких є криза класичних концепцій еліт. Поняття "еліта" вимагає переосмислення у зв'язку з очевидною невірправданістю широкого застосування дихотомії «еліта-маса». Інтелект, здобуваючи у сучасному інформаційному суспільстві нової цінності, зумовлює і нові навантаження терміну "середній клас", що приводить до появи поняття «новий середній клас», до розмежування еліти та «інтелектуалів» як лідерів думок у суспільстві тощо. Стратифікаційні теорії, як і будь-яка ієархізація переглядаються з виникненням теорій суспільства, які передбачають аструктурованість чи навіть несистемність (наприклад - концепція "мережевого суспільства" М.Кастельса). Наслідком стає розмивання класичних уявлень про роль, функції та соціальні орієнтири еліти. З'являються "лідери інформаційних мережевих середовищ", які формують громадську думку, до якої не можуть не дослухатися економічна чи політична еліта, яка дбає про збереження власного іміджу, а також фінансового становища та політичної впливовості.

Теорії еліт були актуальними доти, доки класовий поділ був "насідком нарвного доступу до ресурсів, що відкрив можливості для ефективного самоствердження особистості" [1, с.58]. В сучасному "індивідуалізованому" соціального і економічного, і політичному залишається бути тільки дзеркалом – відображенням соціального в сферах законодавства, інституціональності і виконавчої влади", - стверджує Ж.Бодріяр. Проте чи не передбачає "кінець політичного" водночас і кінця еліти? Адже еліта функціонує там, де її визнають як еліту. В аполітичному суспільстві таке визнання не може бути інакшим, ніж формальним. Еліта не усвідомлюється більше як "обраність", яка отримується людиною завдяки тому, що вона є носієм певних цінностей – культурних, моральних чи навіть матеріальних. Еліта передусім стає недоречною термінологічно (слово "еліта" – від давньої фр. Élite, фр. Élète – обране, виране, лат. Eligere – обирати). Проте за термінологічною недоречністю еліти як "обраної" не на підставі аксіологічно навантажених переваг, а на основі соціально-економічних детермінант приховується символічна недоречність поняття. Як говорить Ж.Бодріяр, "еліти" стають акторами, адже "народ виявився публікою" [2, с.46], для якої "моделлю сприйняття політичної сфери виявилася модель матчу, художнього або мультиплікаційного фільму" [2, с.46]. Як бачимо, "еліта" – не більше, ніж типовий персонаж на соціальній сцені: вона існує тільки перед публікою. У неї немає власних сутнісних рис, вона аморфна і невиразна. Вона – відсутня. Вона існує тільки в знаках, тобто тільки символічно. Публіка здатна сприймати цей символізм емоційно, так само як вона б сприймала дійових осіб у театральній постановці – приймаючи їх роль, але чітко усвідомлюючи, що йдеться про образи, а не про дійсність. Всіма ознаками реальності принципів володіти як політика, так і еліта. Постполітичне суспільство стає водночас постелітарним.

Споконвічна ідея поділу на "обраних" та "всіх інших" не скасовується термінологічною недоречністю "еліти". Це – традиційний розрив, добре відомий нашій культурі з часів античності – розрив "між декількома та іншими, одиними і масою, країнами і натовпом (між oī protoi і oī polloi: першими і багатьма)". Ця лінія поділу встановлювала ієархічні відносини між першими – привілеїйованими, привілеїї яких під питання не ставилися, вживати якщо могли виникати питання стосовно способу їх здійснення, та рештою" [6, с.139]. Виникає проблема критеріїв такого поділу. Ними є не віддала, а спосіб вияву себе, власного "Я". На думку М.Фуко, такий поділ існує сьогодні, але вже не в ієархічному вигляді: "Тепер вже не становище індивіда, не родова принадлежність заздалегідь визначають відмінності, які видалять його з маси і протиставлять решті. Самоставлення до себе, особливості і характер цього ставлення, те, яким чином він насправді зуміє зробити себе об'єктом власної турботи, – саме це визначає, де пройде подільна лінія між деякими і більш численними" [6, с.139].

Таким чином, сьогодні дискурс еліти замінюється дискурсом про особистість, причому не опосередковано, а безпосередньо. Незважаючи на